

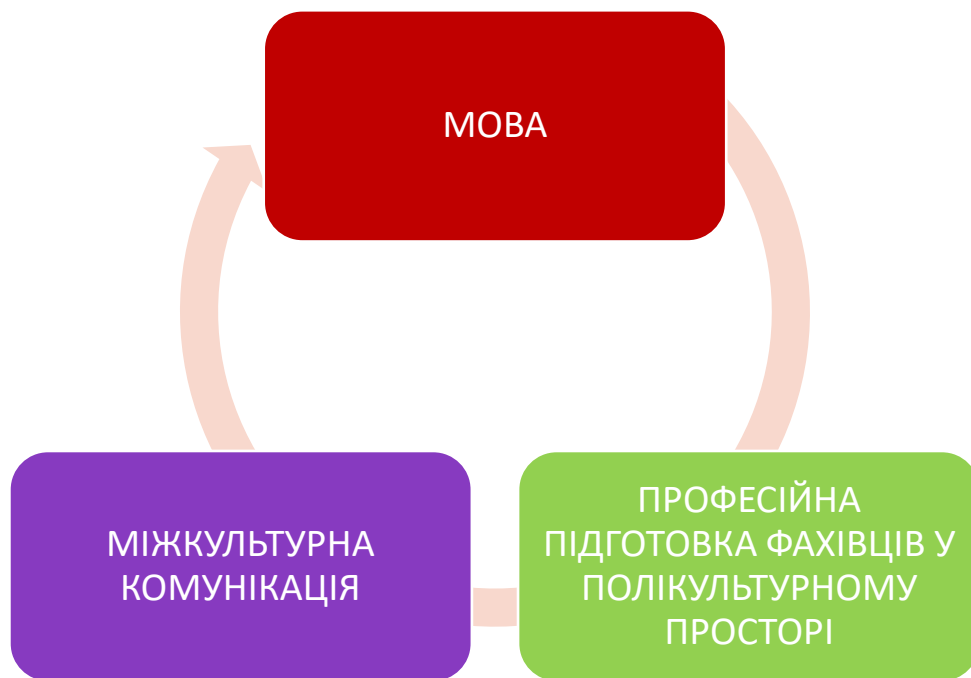

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ**

Одеса
2024

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ**

ХАРБІН – 2024

ОДЕСА – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського» (Україна)

Кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики

Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»

Інститут педагогічної освіти і

освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Україна)

Харбінський інженерний університет (КНР)

Університет Хосео (Республіка Корея)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

Харбін – 2024

Одеса – 2024

УДК: 378:81'25-027.512(062.552)

Авторський знак: А43

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 15 від 25 квітня 2024 року)*

Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: Міжнародний журнал. – Випуск 7. – Харбін : Харбінський інженерний університет, 2024 – 145 с.

© Харбінський інженерний університет (м. Харбін, КНР), 2024

© Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна), 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	13
СЕКЦІЯ I. НАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА.....	16
<i>Bieliaievska Victoriia.</i> Translation Aspects of Conveying Emotive Content in the Series «The Crown»	16
<i>Gao Kaiyu.</i> A Study of The Translation Methods of Culture-Loaded Words in Chinese White Paper – A Case Study on China’s Armed Forces: 30 Years of UN Peacekeeping Operations	18
<i>Guo Yan.</i> A Study on The Untranstability and Translation Strategies of Machine-Assisted Translation in Military Texts	20
<i>Гуціна Віра.</i> «Blue Horse? Dancing Mountains» Роджера Желязни: враження перекладача <i>杜亚茹.</i> 翻译过程中词义选择的探究	21
<i>Ищенко Анна.</i> Особливості перекладу власних імен у Романах Дж. К. Роулінг Про Гаррі Поттера та серіалі «Fantastic Beasts»	24
<i>Li Baofeng, Suo Zhiyi.</i> On the Domestication of the English–Chinese Subtitle Translation with the Big Bang Theory as a Case	27
<i>Li Baofeng, Wen Ya.</i> Exploring Popular Science Translation Through the Prism of Adaptation Theory: Insights from The Economist's Scientific Narratives	28
<i>Li Xiaojie.</i> A Study on the Translation of the Subtitles of <i>Empresses in The Palace</i>	30
<i>Попович Елеонора.</i> Аналіз перекладацьких трансформацій у книзі Сюзанни Коллінз «Голодні Ігри»	31
<i>Popova Oleksandra.</i> Synergism Of Translation in the Academic Sphere	33
<i>Сонко Юрій.</i> Переклад Художніх Текстів: Виклики Та Можливості	36
<i>Wang Qingzhong, Li Shengnan, Yin Wenjie, Bai Jing, Guo Yan.</i> An Analysis of the Application of Artificial Intelligence in the Translation of Shipbuilding Engineering English Text - Taking Chatgpt as an Example	39
<i>Yang Zhibo.</i> Poems from the Perspective of Relevance Theory: A Case Study of Two Translation Versions of Xu Yuanchong and Zhu Manhua	40
<i>Zhang Xueqing, Liang Hong.</i> Cross-Model Comparison: The Effectiveness of Large Language Models in Translating Political Texts	42
СЕКЦІЯ II. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОГО І ЗІСТАВНОГО МОВОЗНАВСТВА.....	44
<i>Бошков Андрій.</i> Типологія дискурсу як об’єкта лінгвістичних досліджень	44
<i>Ivanenko Alexander V.</i> Chronicle Settlement <i>Оргоуць</i> : To the Issue of the Origin of the Oikonym	46
<i>Iliadi Alexander I.</i> East Slavic <i>Раба</i> : A Case of Mythologizing Of Social Terminological Semantics	48
<i>Tsapro Galyna, Olena Gryshchenko.</i> How One Can Fake it: Adverbs Revealing the Act of Deception	52
СЕКЦІЯ III. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ.....	55
<i>Li Baofeng, Wang Ruiqi.</i> Research and Englightment of Brazil’s Diversified Sports Diplomacy Strategy	55
<i>Muzychenko Ganna.</i> The Current Ukrainian Party Landscape	56
<i>Shi Yixuan, Li Baofeng, Hou Runhua.</i> Cross-Cultural Communication of South Korean Films from a Geopolitical Perspective	59
<i>Tang Qiang, Che Dewei.</i> The Strategies of China’s Image Construction in the Context of Multicultural Communication: a Case Study of the English Version of the 20th National Congress Report	60
<i>Wang Xiaohui, Li Hejuan.</i> Chinese-English Puns and Transmission of Cultural Values in Cross-Cultural Communication	61

5. Popova, O. V. (2016), Documentary discourse. *Typolohiia suchasnoho dyskursu: monohrafiia [Typology of Modern Discourse: monograph]*. Edited by T. M. Korolova. Kyiv: Osvita Ukrainy. pp. 10–29 [in English].
- 2 . 6. Popova O. V. (2018), Interrogative communicative semantics of non-interrogative sentences: the translation-related aspect (on the material of Ukrainian, English and Chinese). *Naukovyi visnyk Derzhavnoho zakladu «Pivdenoukrajinskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho»: linhvistychni nauky [Scientific Research Issues of the State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”: Linguistic Sciences]*, № 27. pp. 171–181 [in English].

Сопко Юрій Ігорович

*Аспірант кафедри західних і східних мов та методики їх навчання,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна*

ПЕРЕКЛАД ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Ключові слова: виклик, проблема, вирішення, переклад, текст, твір.

Вступ. Потреба в якісному перекладі належить до розряду вічних, тому зусилля, спрямовані на її забезпечення, завжди виправдані, чим, власне, і зумовлена *актуальність* пропонованої розвідки. Подолання перепон на шляху до адекватного, точного перекладу літературних творів вимагає не лише вдосконалення теорії перекладознавства, але й значною мірою вдумливого спостереження за текстом, уміння співвіднести його з культурно-семіотичним простором, у якому текст був створений. Не останню роль при роботі з оригінальним текстом відіграє знання особливостей ідіостилю автора, його дискурсу. Відтак, професійні виклики, з якими стикається перекладач у своїй діяльності, часто втрачають свою «критичність» саме завдяки його увазі до дрібниць мови оригіналу, ледь усвідомлюваних (часто представлених імпліцитно) елементів тексту, з яких вибудовується справжній зміст, що його потрібно перенести з однієї культурно-семіотичної системи в іншу.

Основна частина. Художній переклад має справу з текстами різних жанрів літератури, на які покладено дві основні текстові функції – смислову й естетичну. Від того, як і в якій формі втілюються інтенції автора, залежить естетична цінність текстового конструкту та рівень його емоційного й естетичного впливу на реципієнта. Архітектоніка художніх текстів експлуатує одиниці різного рівня складності для досягнення смислового, емоційно-експресивного й естетичного ефекту залежно від їхнього добору й комбінацій.

1. Художні тексти протиставлені іншим текстам своєю домінантою – художньо-естетичною функцією, оскільки головна мета художнього твору – здійснення естетичного впливу, створення художнього образу доквілля. Відповідно, складність перекладу художнього тексту часто зумовлена наявністю в ньому значної кількості засобів вираження експресії, лексичних одиниць із емоційним забарвленням, архаїчних виразів тощо. Авторську манеру викладання думки не можна відтворити точно, проте потрібно прагнути донести читачу

основні її риси, як ми бачимо це на прикладі перекладів серії романів Роберта Лінна Аспріна «MythAdventures» (складність перекладу ми бачимо вже на рівні назви, омофонічної англ. *misadventures* 'нещасний випадок'). Хтось із перекладачів намагається зберегти авторський стиль, а хтось намагається відтворити особливості авторського синтаксису.

2. Художні тексти не доцільно (а часто й неможливо) перекладати дослівно. Це пов'язано з грою слів, на якій автор будує гру смислів, властивостями ідіоматики його тексту, і якщо перекладач має власний стиль і творчу уяву, добре володіє обома мовами, його переклад буде вдалим. Натомість, недостатнє володіння фразеологією мови оригінального тексту, незнання принципів гри слів не сприяє художньому перекладу, особливо якщо йдеться про тексти гумористичного, сатиричного змісту. Наприклад, речі, які видаються смішними англійською мовою, можуть бути зовсім не смішними в українському перекладі й навіть недоречними з огляду на реалії культури епохи написання твору. В подібних випадках неможливо обійтися без постійного розширення свого світогляду, оскільки текст може стосуватися певного періоду часу, ознаки якого потрібно передати при перекладі [1].

3. Складність художнього перекладу полягає в неможливості вивести суцільний текстовий зміст із суми значень його елементів. Зміст тексту творять сполучення слів, кожне з яких має власне денотативне, атрибутивне, дейктичне, числове, процесуальне, статальне значення, а часто й конотативний план відповідно до мети, поставленої автором. Координація (різні типи зв'язку) одиниць тексту цілком залежить від специфіки характеристик мови оригіналу. Подолання цієї проблеми залежить від того, наскільки перекладач здатен уловити характер смислового зв'язку між його елементами й зрозуміти змальовану автором культурну картину, що створюється переплетінням цих смислів.

4. Художній переклад – одна з форм міжлітературної (а значить, і міжкультурної) комунікації. Він має справу не з комунікативною, а з культураною й естетичною функціями мови, оскільки в художньому творі відображені не лише певні події, а й естетичні та філософські стереотипи автора. Тож, вибір твору для перекладу часто зумовлений внутрішніми потребами літератури-реципієнта, її здатністю в певний спосіб засвоїти літературне явище іншої культури, певним чином зреагувати на художні особливості сформованого в ній текстового продукту. Завдання перекладу в такому разі – відтворити той самий естетичний образ, те саме враження, яке містить першоджерело, а отже, перекладач має підвести читачів до власного погляду, який фактично чужий читачам, що не володіють мовою оригіналу. Р. Міньяр-Белоручев резюмує, що художній переклад суттєво відмінний від інших видів перекладу через неможливість спиратися в мовній діяльності переважно на репродукцію. Він вимагає не просто використовувати старе, завчене раз і назавжди, а припускає *мовну творчість*. Тобто художній переклад повинен здійснюватися не так шляхом добору лексичних і синтаксичних еквівалентів, як пошуком художніх співвідношень, яким мають бути підпорядковані мовні. Див. ще: [2].

5. Звісно, труднощі перекладу можуть долатися застосуванням різного роду перекладацьких трансформацій, наприклад, заміни слів, еквівалентності,

експлікації та ін. Зокрема, семантична компенсація часто використовується для заповнення смислових лакун, спричинених наявністю в оригіналі безеквівалентної лексики (позначення національно-орієнтованих реалій, важливих для характеристики культури однієї країни й чужих для іншої культури чи лінгвістичної реальності). Однак коли позначені нею деталі не фундаментально важливі, їх можна пропустити в перекладі без якихось смислових утрат для читача [3].

Це можна продемонструвати такими прикладами:

1. During the winter of 1927–28 officials of the Federal government made a strange and secret investigation of certain conditions in the ancient Massachusetts seaport of Innsmouth. The public first learned of it in February, when a vast series of raids and arrests occurred, followed by the deliberate burning and dynamiting – under suitable precautions – of an enormous number of crumbling, worm-eaten, and supposedly empty houses along the abandoned waterfront. Uninquiring souls let this occurrence pass as one of the major clashes in a spasmodic war on liquor [4]. – Взимку наприкінці 1927 та початку 1928 рр., федеральні урядники провели дивне та секретне розслідування певних подій в старезному Массачусетському морському порту Іннсмут. Громадськість вперше почула про нього в Лютому, коли відбулася величезна серія рейдів та арештів, наслідувана умисними спаленням та підривом (з дотриманням відповідних запобіжних заходів) нескінченної кількості крихких, проїдених черв'яками та припустимо пустих будинків вздовж покинутої набережної. Байдужі люди віднесли цю подію до одних з головних сутичок у спазматичній війні із заборону алкогольних напоїв.

2. Nobody around here or in Arkham or Ipswich will have anything to do with 'em, and they act kind of offish themselves when they come to town or when anyone tries to fish on their grounds. Queer how fish are always thick off Innsmouth Harbour when there ain't any anywhere else around – but just try to fish there yourself and see how the folks chase you off! Those people used to come here on the railroad—walking and taking the train at Rowley after the branch was dropped – but now they use that bus [4]. – Ніхто звідси, з Аркхему чи Іпвішу не буде мати з ними ніяких справ, та вони поведуться доволі відлюдкувато коли навідуються в місто або хтось намагається рибалити у їх місцях. Цікаво що у гавані Іннсмута завжди повним-повно риби, коли як поблизу все пусто – але ж тільки спробуй закинути вудку і одразу побачиш як місцеві тебе проганяють! Ці люди раніше прибували сюди поїздом, доходячи і сідаючи у Роулі після того як гілку покинули – але тепер вони їздять на тому автобусі.

3. There was, he said, no public library or chamber of commerce in Innsmouth, but I could probably find my way about. The street I had come down was Federal. West of that were the fine old residence streets – Broad, Washington, Lafayette, and Adams – and east of it were the shoreward slums. It was in these slums – along Main Street – that I would find the old Georgian churches, but they were all long abandoned. It would be well not to make oneself too conspicuous in such neighbourhoods – especially north of the river – since the people were sullen and hostile [4]. – З його слів, в Іннсмуті не було громадської бібліотеки або ж торгівельної палати. Вулиця на якій я зійшов, називалась Федерал. У західному напрямку були старі-добрі житлові вулиці:

Брод, Вашингтон, Лафайетт, Адамс; на заході були берегові нетрі. Саме в цих нетрях, уздовж Мейн Стріт я знайшов будівлі старих церков, але вони були давно покинуті. Було б розумно не виглядати занадто підозріло, знаходячись в таких районах (особливо на північ від ріки) так як люди були похмурими та ворожими.

Висновки. Короткий огляд викликів, із якими стикається перекладач творів художньої літератури засвідчує широке коло складних ситуацій вихід із яких безпосередньо залежить від (1) досвіду перекладача, (2) рівня володіння ним мовою перекладу, (3) знання мовної культури, в якій був створений текст, і, зрозуміло, від (4) його творчої здатності створити новий художній текст мовою перекладу, зберігши основне послання автора оригіналу.

Література:

1. Пушик Н. В. Особливості перекладу художніх творів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія.* 2022 №54. С. 208–210.
2. Ніколаєва Т. М. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову. *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологія.* Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2018. Вип. 42. С. 120–125.
3. Kovalenko I., Baranova S. Peculiarities of the authors fairy tale translation from English into Ukrainian. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія.* 2018. Вип. 19. С. 249–253.
4. The Shadow over Innsmouth by H.P. Lovecraft. URL: <https://www.hplovecraft.com/writings/texts/fiction/soi.aspx> (дата звернення 11.03.24).

WANG Qingzhong, LI Shengnan, YIN Wenjie, BAI Jing, GUO Yan
School of Foreign Studies, Harbin Engineering University, Harbin

AN ANALYSIS OF THE APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE TRANSLATION OF SHIPBUILDING ENGINEERING ENGLISH TEXT - TAKING CHATGPT AS AN EXAMPLE

Keywords: *Shipbuilding Engineering English; Translation; Artificial Intelligence; ChatGPT*

Most of the translations of shipbuilding engineering English are carried out manually or by using Computer Aided Translation (CAT) software, but such traditional translation methods have disadvantages like inefficient translation. Artificial intelligence, as a new emerging technology, has made up for the defects of traditional translation methods. Meanwhile, as a generative artificial intelligence, ChatGPT has demonstrated the formidable vitality. By analyzing the text characteristics and AI development, this research focuses on the application of artificial intelligence in the translation of shipbuilding engineering English text and the comparison of ChatGPT's translations with those of the Chinese version textbook published by Shanghai Jiao Tong University Press. Our research suggests that when tasked with translating Engineering Scientific and Technical (EST) texts, ChatGPT exhibits proficiency in several key areas. These include handling specialized terminologies after training, maintaining sentence structure integrity, and preserving coherence and logic within discourses. However, it's worth noting that ChatGPT also presents certain limitations.